

กรอบการพัฒนากิจกรรมเชิงพื้นที่
อำเภอเสริมงาม ปี ๒๕๖๙

สำนักงานเกษตรอำเภอเสริมงาม
จังหวัดลำปาง

คำนำ

กรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ อำเภอเสริมงาม ปี ๒๕๖๙ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคการเกษตรในพื้นที่อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาภาคเกษตรของจังหวัดลำปาง และยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในระดับชาติ โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้มีความมั่นคงและยั่งยืน

การจัดทำกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ฉบับนี้ ดำเนินการตามกรอบแนวทางของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยอาศัยข้อมูลพื้นฐานจากหลายภาคส่วน ประกอบด้วยข้อมูลด้านสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ รวมถึงการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และภาคเอกชนในอำเภอเสริมงาม แผนดังกล่าวได้วิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเกษตรในพื้นที่ ตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นปัญหาและความต้องการในพื้นที่ นำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ แนวทางการพัฒนา เป้าหมาย ตัวชี้วัด และกิจกรรมที่สอดคล้องกันอย่างเหมาะสม

สำนักงานเกษตรอำเภอเสริมงาม ใคร่ขอขอบคุณทุกภาคส่วนที่ให้ความร่วมมือในการจัดทำแผนฉบับนี้ด้วยความมุ่งมั่นและเสียสละ เพื่อให้แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอฉบับนี้เป็นเครื่องมือสำคัญ ในการวางแผนทางการพัฒนาภาคเกษตรกรรมของอำเภอเสริมงาม ให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมในระยะยาว

สำนักงานเกษตรอำเภอเสริมงาม

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป	๑
<u>ข้อมูลด้านกายภาพ</u>	๑
๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	๑
๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	
๑.๒ อาณาเขต	
๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง	
๒. ลักษณะภูมิประเทศ	๓
๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม	
๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน	
๒.๓ กลุ่มชุดดิน	
๓. ลักษณะภูมิอากาศ	๕
๓.๑ ฤดูกาล	
๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ	
๔. เส้นทางคมนาคม	๖
๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล	
๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ	
๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๖
๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ	
๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ	
๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๘
<u>ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ</u>	๙
๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ	๙
๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI	
<u>ข้อมูลด้านสังคม</u>	๑๒
๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร	๑๒
๑.๑ เกษตรกร	
๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ	๒๓
๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ	๒๓
๑.๑ แหล่งน้ำหลัก	
๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม	
๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต	
๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก	
๑.๕ ต้นทุนการผลิต	
๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด	
๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	
๒. การวิเคราะห์ Supply chain	๒๘
บทที่ ๓ บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๓๐
๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ	๓๐
๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๓๔
บรรณานุกรม	๓๕

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑	แสดงเขตการปกครอง	๒
๒	แสดงสรุปเขตการปกครอง	๒
๓	แสดงพื้นที่ป่าไม้	๓
๔	แสดงข้อมูลฤดูกาล	๕
๕	แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี	๖
๖	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง	๗
๗	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก	๗
๘	แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	๗
๙	แสดงข้อมูลบ่อบาดาล	๘
๑๐	แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน	๘
๑๑	แสดงข้อมูลด้านพืช	๙
๑๒	แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์	๑๐
๑๓	แสดงข้อมูลด้านประมง	๑๑
๑๔	แสดงจำนวนครัวเรือน และประชากร	๑๒
๑๕	แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ	๑๒
๑๖	แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ	๑๒
๑๗	แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน	๑๓
๑๘	แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์	๑๓
๑๙	แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร	๑๔
๒๐	แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์	๑๕
๒๑	แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๒๒	แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ	๑๖
๒๓	แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์	๑๙
๒๔	แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร	๑๙
๒๕	แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร	๒๐
๒๖	แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน	๒๐
๒๗	แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	๒๑

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๒๘	แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่	๒๒
๒๙	แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว	๒๓
๓๐	แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตข้าว	๒๔
๓๑	แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม	๒๕
๓๒	แสดงต้นทุนการผลิต	๒๖
๓๓	แสดงเกษตรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่	๒๗
๓๔	แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	๒๘
๓๕	แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้าข้าว อำเภอเสริมงาม	๒๙
๓๖	แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)	๓๐
๓๗	แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๓๔

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑	แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอ	๑
๒	แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอ	๓
๓	แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอ	๔
๔	แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอ	๕
๕	แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอ	๙
๖	แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว	๒๓
๗	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง)	๒๔
๘	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม	๒๕
๙	แสดงปฏิทินการเพาะปลูก	๒๖
๑๐	แสดงวิธีการตลาดอำเภอ	๒๗

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

ข้อมูลกายภาพ

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

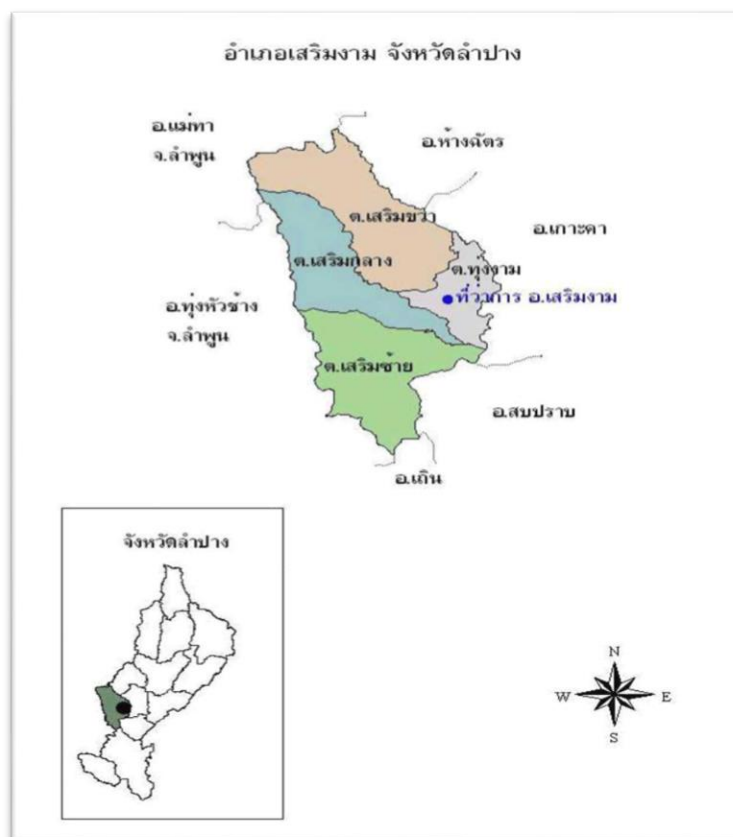
เป็นอำเภออยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดลำปาง เดิมอยู่ในเขตการปกครองอำเภอเกาะคา ได้รับยกฐานะเป็นอำเภอเมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๑๘ มีการแบ่งเขตการปกครองท้องที่โดยอาศัยน้ำแม่เสริมเป็นหลักในการจัดตั้งแบ่งเขตตำบล มีเนื้อที่ประมาณ ๖๓๑,๗๒๗ ตารางกิโลเมตร

๑.๒ อาณาเขต

อำเภอเสริมงาม มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน และ อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
- ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอสบปราบและอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอเกาะคาและอำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

แผนที่แสดงขอบเขตอำเภอเสริมงาม

ภาพที่ ๑ ภาพแสดงอาณาเขตติดต่อ อำเภอเสริมงาม
(ที่มา สำนักงานเกษตรอำเภอเสริมงาม ,พ.ศ. ๒๕๖๙)

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

- การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตปกครองออกเป็น ๑ อำเภอ
แบ่งเป็น ๔ ตำบล ๔๓ หมู่บ้าน
- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น
เทศบาลตำบล จำนวน ๓ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๒ แห่ง

ตารางที่ ๑ แสดงเขตการปกครอง

ตำบล หมู่ที่	ตำบลทุ่งงาม	ตำบลเสริมขวา	ตำบลเสริมซ้าย	ตำบลเสริมกลาง
๑	บ้านแม่กิต	บ้านปงหลวง	บ้านแม่ต้า	บ้านโป่งน้ำร้อน
๒	บ้านนาบอน	บ้านปงแพ่ง	บ้านสบแม่ท่า	บ้านกิ้วห้วยเบิก
๓	บ้านทุ่งงาม	บ้านปงป่าป้อ	บ้านนาจะลา	บ้านสันโป่ง
๔	บ้านมั่ว	บ้านทุ่งไผ่	บ้านนาไผ่	บ้านเหล่ายาว
๕	บ้านสาแล	บ้านแม่ผึ้ง	บ้านท่าโป่ง	บ้านศรีลังกา
๖	บ้านดอนแก้ว	บ้านแม่เลียงพัฒนา	บ้านนาเดา	บ้านฮ่องฮี
๗	บ้านใหม่	บ้านแม่เลียง	บ้านน้ำหลง	บ้านนาเอี้ยง
๘	บ้านดอนงาม	บ้านปงหัวทุ่ง	บ้านนาสันติสุข	บ้านทุ่งต้า
๙	บ้านห้วยส้ม	บ้านปงแล้ง	บ้านดงนอกจอก	บ้านสบเสริม
๑๐	บ้านแม่ต้าใต้	บ้านแม่หอม	บ้านนางอย	บ้านหัวแต
๑๑	บ้านทุ่งงามพัฒนา	บ้านปงประตู		
๑๒		บ้านห้วยหลวง		

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง, พ.ศ. ๒๕๖๙

ตารางที่ ๒ แสดงสรุปเขตการปกครอง

ตำบล	เนื้อที่ทั้งหมด (ไร่)	อบต	เทศบาลตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวนบ้าน (ครัวเรือน)
ตำบลทุ่งงาม	ไม่ระบุ	๐	๔,๓๔๘	๑๑	๓,๐๐๓
ตำบลเสริมขวา	ไม่ระบุ	๒,๕๖๙	๐	๑๒	๒,๕๖๙
ตำบลเสริมซ้าย	ไม่ระบุ	๐	๒,๗๔๔	๑๐	๒,๗๖๐
ตำบลเสริมกลาง	ไม่ระบุ	๑,๒๙๙	๐	๑๐	๒,๖๒๘
รวม	๓๙๔,๘๒๙	๓,๘๖๘	๗,๐๙๒	๔๓	๑๐,๙๖๐

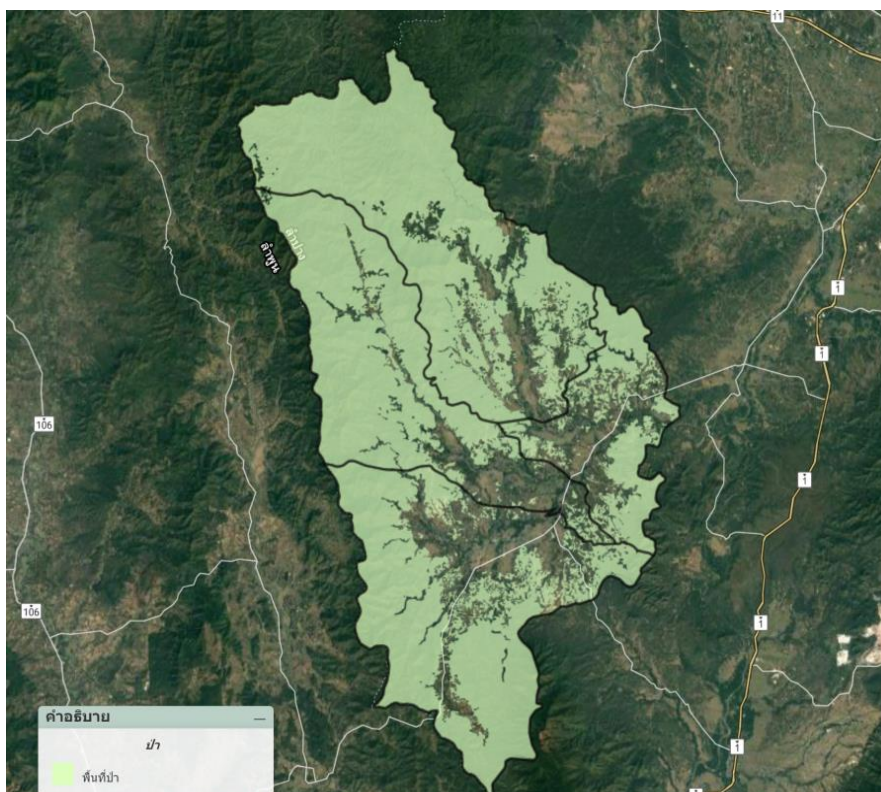
ที่มา : ที่ว่าการอำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง, พ.ศ. ๒๕๖๙

๒. ลักษณะภูมิประเทศ

๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

อำเภอเสริมงามพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่า ภูเขา จึงไม่เหมาะสมในการเพาะปลูกทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากที่ดินได้อย่างเต็มที่ และพื้นที่ของตำบลเสริมขาวส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติดอยผาเมือง เขตป่าสงวนแห่งชาติแม่เลียง พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๐ ไม่มีเอกสารสิทธิ์ มีพื้นที่ป่า ๓๔๓,๔๓๐.๗๐ ไร่

แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง

ภาพที่ ๒ แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอเสริมงาม

(ที่มา : ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกออนไลน์ (Agri-Map Online), พ.ศ. ๒๕๖๗)

ตารางที่ ๓ แสดงพื้นที่ป่าไม้

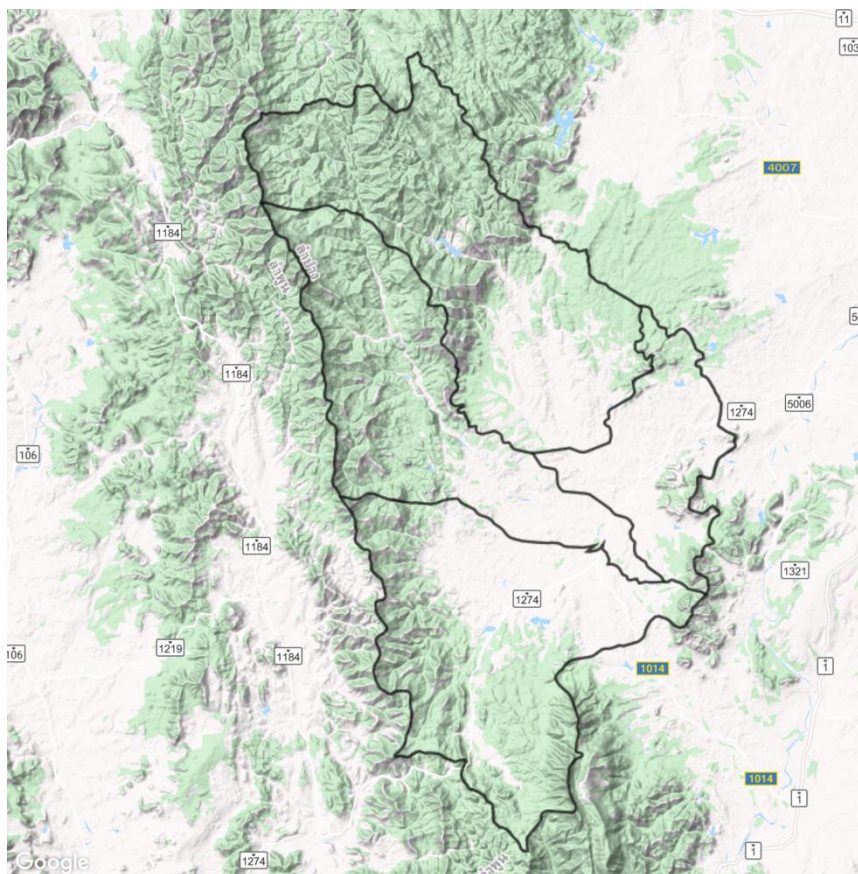
ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด	พื้นที่ป่าไม้ (ไร่)	คิดเป็นร้อยละ
ทุ่งงาม	ไม่ระบุ	๓๐,๗๖๐.๘๐	๕๖.๐๒
เสริมขาว	ไม่ระบุ	๑๒๗,๓๔๕.๐๐	๘๔.๙๓
เสริมซ้าย	ไม่ระบุ	๙๘,๔๑๒.๓๐	๘๑.๕๘
เสริมกลาง	ไม่ระบุ	๘๖,๙๑๒.๖๐	๖๔.๕๗
รวม	๓๙๔,๘๒๙	๓๔๓,๔๓๐.๗๐	๗๔.๖๗

ที่มา : ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกออนไลน์ (Agri-Map Online), พ.ศ. ๒๕๖๙

๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาประมาณ ร้อยละ ๕๐ พื้นที่ดินดอนประมาณ ร้อยละ ๒๐ พื้นที่ภูเขาและที่ดินดังกล่าวส่วนใหญ่ ตั้งอยู่บริเวณทางทิศตะวันตกของอำเภอในเขตตำบลเสริมขวา และบริเวณตอนกลางค่อนข้างไปทางทิศใต้ของอำเภอ มีกลุ่มดินต้นประมาณร้อยละ ๒๓ ในพื้นที่ทางทิศตะวันออกและบริเวณตอนกลางของอำเภอ มีกลุ่มดินนา ประมาณร้อยละ ๗ การคมนาคม

แผนที่แสดงความลาดชันของอำเภอเสริมงาม

ภาพที่ ๓ แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอเสริมงาม

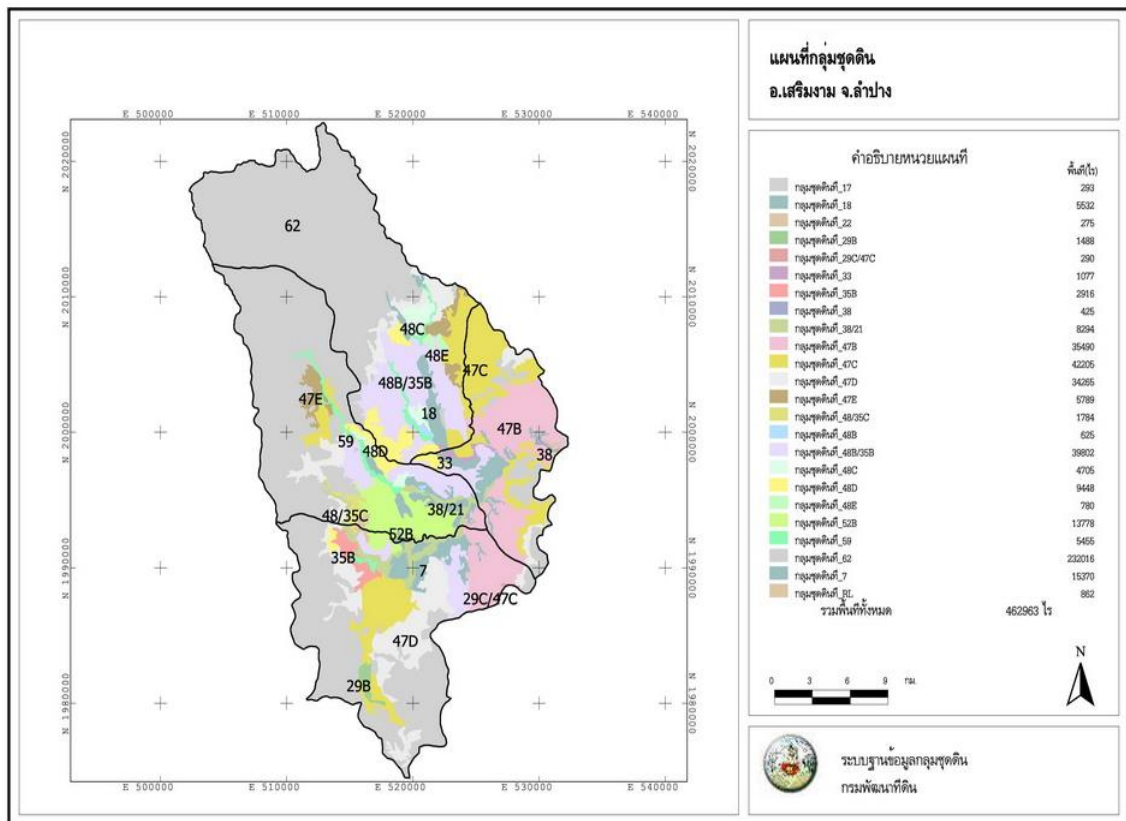
(ที่มา ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกออนไลน์ (Agri-Map Online), พ.ศ. ๒๕๖๙)

๒.๓ กลุ่มชุดดิน

ดินในอำเภอเสริมงามมีกลุ่มชุดดิน จำนวน ๒ กลุ่มชุดดิน ดังนี้

- กลุ่มชุดดินในพื้นที่ลุ่มซึ่งการระบายน้ำของดินไม่ดี มักมีน้ำแช่ขังในฤดูฝน ไม่เหมาะแก่การปลูกพืชไร่ ไม้ผล และไม่ยืนต้น
- กลุ่มชุดดินในพื้นที่ดอนซึ่งมีการระบายน้ำดี สภาพพื้นที่อาจจะเป็นที่ราบเรียบ เป็นลูกคลื่นหรือเนินเขา เหมาะสมกับการปลูกพืช จำนวน ๗ กลุ่มชุดดิน

แผนที่แสดงกลุ่มชุดดิน อำเภอเสริมงาม

ภาพที่ ๔ แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอเสริมงาม
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ.๒๕๖๙)

๓. ลักษณะภูมิอากาศ

๓.๑ ฤดูกาล

ลักษณะภูมิอากาศของอำเภอเสริมงาม ประกอบด้วย ๓ ฤดู ดังนี้

ฤดูร้อน	เริ่มตั้งแต่	เดือน กุมภาพันธ์ ถึง เดือน พฤษภาคม
ฤดูฝน	เริ่มตั้งแต่	เดือน มิถุนายน ถึง เดือน กันยายน
ฤดูหนาว	เริ่มตั้งแต่	เดือน ตุลาคม ถึง เดือน มกราคม

โดยสามารถสรุปได้ดังนี้ ดังนี้

ตารางที่ ๔ แสดงข้อมูลฤดูกาล

ฤดูกาล	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ฤดูร้อน		/	/	/	/							
ฤดูฝน					/	/	/	/	/	/		
ฤดูหนาว	/										/	/

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา, พ.ศ.๒๕๖๘

๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ

ตารางที่ ๕ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี

ปี	ปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี (มม.)	ปริมาณฝนเฉลี่ย (มม.)	จำนวนวันฝนตก (วัน)	เดือนที่ฝนสูงสุด	อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)		
					สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี
๒๕๖๓	๙๘๖.๓	๘๒.๒	๑๐๒	สิงหาคม	๔๒	๑๒.๕	๒๖.๕
๒๕๖๔	๑,๑๔๘.๕๐	๙๕.๗	๑๑๘	กันยายน	๔๑.๕	๑๓.๒	๒๖.๒
๒๕๖๕	๑,๓๒๑.๐๐	๑๑๐.๑	๑๓๔	กันยายน	๔๐.๘	๑๓.๘	๒๕.๘
๒๕๖๖	๑,๐๒๔.๗๐	๘๕.๔	๑๐๘	กันยายน	๔๓	๑๔.๑	๒๘.๑
๒๕๖๗	๑,๓๕๒.๔๐	๑๑๒.๗	๑๒๖	สิงหาคม	๔๔.๒	๑๔.๕	๒๘.๕

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาลำปาง, พ.ศ.๒๕๖๘

๔. เส้นทางคมนาคม

๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล

อำเภอเสริมงาม มีการเดินทางระหว่างตำบลและหมู่บ้าน โดยใช้เส้นทางในการเชื่อมต่อขนส่งผลผลิตทางการเกษตร ดังนี้

การคมนาคมและการจราจรในเขตเป็นการขนส่งทางบก มีถนนลาดยางสายหลัก คือ สายลำปาง-ลี่ มีรถสองแถวรับจ้าง และรถเมล์เล็กรับจ้างเดินทางเข้าในตัวจังหวัดทุกวัน เป็นเส้นทางในการเชื่อมต่อขนส่งผลผลิตทางการเกษตร

๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ

การคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง โดยมีรายละเอียดดังนี้
ทางรถยนต์ สามารถเดินทางได้สะดวก คือ

- มีสายเดินรถประจำทางระหว่างอำเภอ/จังหวัด ได้แก่ รถยนต์โดยสารประจำทาง ลำปาง - เสริมงาม และ ลำปาง - ลี้ จากท่ารถประจำทางข้างโรงเรียนบุญญวิทยาวิทยาลัย ตั้งแต่เวลา ๐๗.๐๐ น. - ๑๗.๐๐ น. รถโดยสารประจำทางจะออกทุก ๓๐ นาที

ทางหลวงแผ่นดิน ดังนี้

- ทางหลวงหมายเลข ๑๒๗๔ เส้นทางระหว่าง อำเภอเกาะคา ถึง ที่ว่าการอำเภอเสริมงาม ระยะทาง ๑๕ กิโลเมตร ระยะเวลาเดินทาง: ประมาณ ๑๕ - ๒๐ นาที (ขึ้นอยู่กับสภาพการจราจร)

๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ (เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง)

แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตรของอำเภอเสริมงาม จะอาศัยจากแหล่งแม่น้ำแม่เสริม แม่น้ำแม่เลียง แม่น้ำแม่ลา และแม่น้ำแม่ต้า หากปีไหนมีปริมาณฝนตกชุกสม่ำเสมอ การทำการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอเสริมงามได้ผลดี

๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ

๑) โครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

อ่างเก็บน้ำ เขื่อน ฝ่ายทดน้ำ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำที่สำคัญเพื่อเก็บกักน้ำสำหรับการเกษตรและใช้ในการเกษตรอย่างเพียงพอในฤดูฝนและฤดูแล้ง ได้แก่

- ๑.) อ่างเก็บน้ำแม่ก๊ิด
- ๒.) อ่างเก็บน้ำแม่เลี้ยงพัฒนา
- ๓.) อ่างเก็บน้ำแม่ตำ
- ๔.) อ่างเก็บน้ำบ้านแม่ตำ
- ๕.) อ่างเก็บน้ำแม่ตำตอนบน
- ๖.) อ่างเก็บน้ำแม่ฟอก
- ๗.) อ่างเก็บน้ำห้วยโป่งแก้ว
- ๘.) อ่างเก็บน้ำห้วยจวง

- ๙.) ฝ่ายห้วยสบหละ
- ๑๐.) อ่างเก็บน้ำห้วยโป่ง
- ๑๑.) อ่างเก็บน้ำห้วยไคร้
- ๑๒.) ฝ่ายแม่เสริม (เวียงรัง)
- ๑๓.) อ่างเก็บน้ำห้วยแม่ปู
- ๑๔.) อ่างเก็บน้ำแม่เสริม
- ๑๕.) ฝ่ายแม่เลี้ยงพัฒนา
- ๑๖.) อ่างเก็บน้ำห้วยแม่จอก

ตารางที่ ๖ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

ที่	ชื่ออ่าง/ประตูระบายน้ำ	ตำบล	ความจุที่ระดับน้ำสูงสุด (ล้าน ลบ.ม.)	ความจุที่ระดับน้ำเก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)
๑	อ่างเก็บน้ำแม่ตำ	เสริมชัย	๑๗.๐๒	๑๖.๑๒	๑๒,๐๐๐
๒	อ่างเก็บน้ำแม่เลี้ยง	เสริมขวา	๕.๑๕	๔.๙	๔,๒๐๐
๓	อ่างเก็บน้ำแม่เสริม	เสริมกลาง	๓.๑๒	๒.๙๕	๓,๕๐๐
๔	อ่างเก็บน้ำห้วยแม่จอก	เสริมชัย	๑.๒๑	๐.๙๕	๑,๓๐๐

ที่มา : กรมชลประทาน, พ.ศ. ๒๕๖๘

๒) โครงการชลประทานขนาดเล็ก

ตารางที่ ๗ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก

ที่	ตำบล	โครงการ						รวมปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	รวมพื้นที่ได้รับประโยชน์ (ไร่)
		อ่างเก็บน้ำ	ท่อระบายน้ำ	ฝาย	ระบบส่งน้ำ	สถานีสูบน้ำ	รวม		
๑	เสริมชัย	๕	๒	๑๒	๓	๐	๒๒	๓.๕	๕,๘๐๐
๒	เสริมขวา	๔	๑	๑๕	๒	๐	๒๒	๒.๑	๔,๕๐๐
๓	เสริมกลาง	๓	๑	๘	๒	๐	๑๔	๑.๘	๓,๒๐๐
๔	ทุ่งงาม	๑	๒	๑๐	๔	๑	๑๘	๐.๙๕	๔,๑๐๐
รวม	ทั้งอำเภอ	๑๓	๖	๔๕	๑๑	๑	๗๖	๘.๓๕	๑๗,๖๐๐

ที่มา : กรมชลประทาน, พ.ศ.๒๕๖๘

๓) แหล่งน้ำอื่น ๆ

- (๑) สระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (บ่อจิ๋ว ขนาด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร)

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

ที่	ตำบล	ปี ๒๕๔๘ - ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๘		รวม	
		ราย	บ่อ	ราย	บ่อ	ราย	บ่อ
๑	เสริมชัย	๑๘๕	๑๘๕	-	-	๑๘๕	๑๘๕

ที่	ตำบล	ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๘		รวม	
		ราย	บ่อ	ราย	บ่อ	ราย	บ่อ
๒	เสริมขวา	๑๖๒	๑๖๒	-	-	๑๖๒	๑๖๒
๓	เสริมกลาง	๑๒๔	๑๒๔	-	-	๑๒๔	๑๒๔
๔	ทุ่งงาม	๑๔๘	๑๔๘	-	-	๑๔๘	๑๔๘
	ทั้งอำเภอ	๖๑๙	๖๑๙	-	-	๖๑๙	๖๑๙

ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินลำปาง, พ.ศ.๒๕๖๘

(๒) บ่อบาดาล

ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลบ่อบาดาล

ที่	ตำบล	ด้านการเกษตร (บ่อ)	ด้านอุปโภค - บริโภค (บ่อ)	รวม (บ่อ)
๑	เสริมซ้าย	๑๘	๔๒	๖๐
๒	เสริมขวา	๑๕	๓๘	๕๓
๓	เสริมกลาง	๑๒	๓๕	๔๗
๔	ทุ่งงาม	๒๒	๔๕	๖๗
รวม	ทั้งอำเภอ	๖๗	๑๖๐	๒๒๗

ที่มา : สำนักทรัพยากรน้ำบาดาล เขต ๑ (ลำปาง), พ.ศ.๒๕๖๘

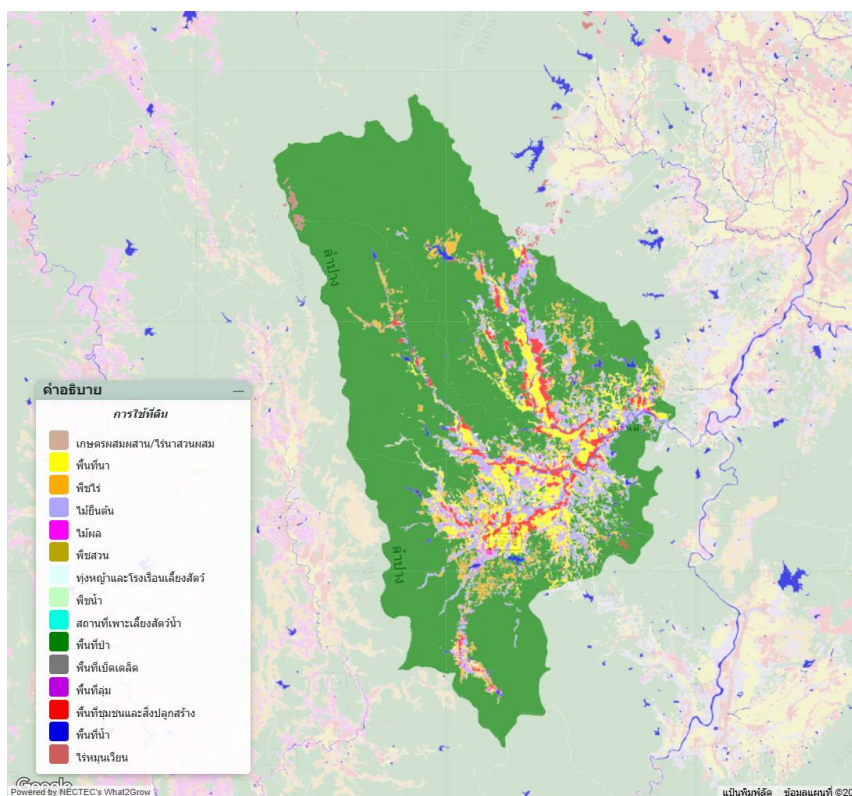
๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตารางที่ ๑๐ แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ป่า	๓๔๓,๔๓๑	๗๓.๒๒
พืชไร่	๑๙,๘๘๗	๔.๓๑
ไม้ยืนต้น	๓๖,๘๙๕	๘.๐๐
ไม้ผล	๓,๓๓๘	๐.๗๒
พืชสวน	๗	๐
พื้นที่นา	๓๗,๔๙๙	๘.๑๓
พืชน้ำ	๕,๖๐๖	๑.๒๒
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	๑๒	๐
ทุ่งหญ้าและโรงเลี้ยงสัตว์	๘๓๙	๐.๑๘
พื้นที่ลุ่ม	๗	๐
พื้นที่น้ำ	๕,๖๐๖	๑.๒๒
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๑๒,๖๔๓	๒.๗๔
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	๑,๑๗๙	๐.๒๖

ที่มา : แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกออนไลน์ (Agri-Map Online), พ.ศ. ๒๕๖๘

แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอสว่าง

ภาพที่ ๕ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอสว่าง

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๘)

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ

ประชากรอำเภอสว่างมีอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม มีพื้นที่การเกษตรจำนวน ๖๗,๑๓๒.๙๐ ไร่ (ร้อยละ ๑๗.๐๑ ของพื้นที่อำเภอสว่าง) โดยอยู่พื้นที่ในเขตชลประทานร้อยละ ๒๐

ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลด้านพืช

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทางการเกษตร (ไร่)						
		ข้าว (ไร่)	มันสำปะหลัง (ไร่)	ยางพารา (ไร่)	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ไร่)	ถั่วลิสง (ไร่)	พืชอื่นๆ (ไร่)	รวมพื้นที่การเกษตรทั้งหมด (ไร่)
ทุ่งงาม	ไม่ระบุ	๕,๖๖๔.๘๕	๑,๔๔๘	๖๑	๓๐	๑๕	๗,๘๗๒.๖๖	๑๕,๐๙๑.๕๑
เสริมขวา	ไม่ระบุ	๗,๒๓๓.๗๘	๑๘๐	๒๐๐	๔๒๐	๒๕๐	๒๖๔.๐๑	๑๓,๘๐๐.๑๒
เสริมซ้าย	ไม่ระบุ	๙,๒๖๑.๖๒	๙๒๘	๑๑๓	๒,๕๓๐	๖๙๘	๕๕๒.๗๑	๘,๐๑๙.๗๗
เสริมกลาง	ไม่ระบุ	๗,๕๓๗.๖๒	๒๘๐	๑๗๐	๒๕๗	๕๔๖	๕,๒๙๒.๗๑	๑๓,๘๐๐.๑๒
พื้นที่รวม	๓๙,๘๒๙	๒๙,๖๙๗.๘๗	๒,๘๓๖	๕๔๔	๓,๒๓๗	๑,๕๓๙	๑๓,๑๔๑.๑๓	๕๐,๙๙๕

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสว่าง, พ.ศ. ๒๕๖๗ – ๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๒ แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์ (ถ้ามี ถ้าไม่มีให้ -)

ตำบล	เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์รวม (ราย)	โคเนื้อ (ตัว)	โคนม (ตัว)	กระบือ (ตัว)	สุกร (ตัว)	ไก่ (ตัว)	เป็ด (ตัว)	แพะ (ตัว)
ทุ่งงาม	๘๐๔	๒,๔๒๘	-	๑๓๕	๙๐๓	๑๗,๓๕๒	๖๘	๑๗
เสริมขวา	๙๕๐	๓,๓๐๕	-	๓๐๗	๒,๓๕๙	๑๘,๘๗๙	๘๙	๓๙
เสริมซ้าย	๙๔๖	๔,๐๐๓	-	๘๘	๑๐,๔๐๖	๒๐,๖๒๗	๕๐	๒๖
เสริมกลาง	๑,๐๙๔	๓,๐๖๑	-	๒๓๔	๖,๘๓๓	๒๖,๔๕๐	๓๙	๓๘
รวมทั้งหมด	๓,๗๙๔	๑๒,๗๙๗		๗๖๔	๒๐,๕๐๑	๘๓,๔๐๗	๒๕๐	๑๒๐

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอเสริมงาม, พ.ศ.๒๕๖๘

- โรงงานผลิตอาหารสัตว์แห่ง คือ
ชื่อโรงงาน..... ที่ตั้ง.....
- โรงงานฆ่าสัตว์ปีกมาตรฐานแห่ง คือ.....
ชื่อโรงงาน..... ที่ตั้ง.....
- ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ขนาดใหญ่จำนวน ๓๕ แห่ง คือ

ที่	ชื่อฟาร์ม	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	ชนิดสัตว์
๑	รัตนฟาร์ม	๒๐๐	๔	เสริมกลาง	เสริมงาม	ลำปาง	ไก่เนื้อ
๒	พัฒน์ฟาร์ม	๑๕๖/๑	๔	เสริมกลาง	เสริมงาม	ลำปาง	ไก่เนื้อ
๓	ผลฟาร์ม	๒๒๐	๔	เสริมกลาง	เสริมงาม	ลำปาง	ไก่เนื้อ
๔	แก้วมูลฟาร์ม	๓๗	๔	เสริมกลาง	เสริมงาม	ลำปาง	ไก่เนื้อ
๕	เอกพงษ์ฟาร์ม	๑๙๖	๔	เสริมกลาง	เสริมงาม	ลำปาง	ไก่เนื้อ
๖	สุกแก้วฟาร์ม	๑๙๖/๑	๔	เสริมกลาง	เสริมงาม	ลำปาง	ไก่เนื้อ
๗	นิดาฟาร์ม	๑๐๘	๔	เสริมกลาง	เสริมงาม	ลำปาง	ไก่เนื้อ
๘	ปณิธาฟาร์ม	๑๐	๔	เสริมกลาง	เสริมงาม	ลำปาง	ไก่เนื้อ
๙	ชาติชายฟาร์ม	๒๑๑	๔	เสริมกลาง	เสริมงาม	ลำปาง	ไก่เนื้อ
๑๐	บุญส่งฟาร์ม	๒๑๙	๔	เสริมกลาง	เสริมงาม	ลำปาง	ไก่เนื้อ
๑๑	รัตติยากรฟาร์ม	๒๘	๗	เสริมขวา	เสริมงาม	ลำปาง	ไก่เนื้อ
๑๒	สุกัญญาฟาร์ม	๑๑๙/๑	๘	เสริมกลาง	เสริมงาม	ลำปาง	ไก่เนื้อ
๑๓	รัตนาฟาร์ม	๕๗	๗	เสริมกลาง	เสริมงาม	ลำปาง	ไก่เนื้อ
๑๔	ดวงใจฟาร์ม	๒๑๔	๓	เสริมซ้าย	เสริมงาม	ลำปาง	ไก่เนื้อ
๑๕	วันเฉลิมฟาร์ม ๒	๓๗/๑	๔	เสริมกลาง	เสริมงาม	ลำปาง	ไก่เนื้อ
๑๖	สุภาพฟาร์ม	๓๓๒	๖	เสริมซ้าย	เสริมงาม	ลำปาง	ไก่เนื้อ
๑๗	สมพลฟาร์ม	๑๙๑	๗	เสริมกลาง	เสริมงาม	ลำปาง	ไก่เนื้อ
๑๘	วิไลวรรณฟาร์ม	๒๒๐	๔	เสริมกลาง	เสริมงาม	ลำปาง	ไก่เนื้อ

ที่	ชื่อฟาร์ม	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	ชนิดสัตว์
๑๙	สิรินดาฟาร์ม	๒๘๒	๗	เสริมกลาง	เสริมงาม	ลำปาง	ไก่ไข่
๒๐	อนัฐสรฟาร์ม	๑๕๘	๘	ทุ่งงาม	เสริมงาม	ลำปาง	ไก่ไข่
๒๑	วันเพ็ญฟาร์ม	๘๑	๒	เสริมซ้าย	เสริมงาม	ลำปาง	สุกร
๒๒	สันติฟาร์ม	๖๙	๙	เสริมกลาง	เสริมงาม	ลำปาง	สุกร
๒๓	กิตตินันท์ฟาร์ม	๔๖๕	๕	เสริมกลาง	เสริมงาม	ลำปาง	สุกร
๒๔	จตุรงค์ฟาร์ม	๒๖	๒	เสริมซ้าย	เสริมงาม	ลำปาง	สุกร
๒๕	มานพฟาร์ม	๙๑	๒	เสริมซ้าย	เสริมงาม	ลำปาง	สุกร
๒๖	อัมพรฟาร์ม	๓๖	๒	เสริมซ้าย	เสริมงาม	ลำปาง	สุกร
๒๗	กริรินทร์ฟาร์ม	๑๒๔	๑๐	เสริมซ้าย	เสริมงาม	ลำปาง	สุกร
๒๘	พรธีราฟาร์ม	๒๘๔	๗	เสริมกลาง	เสริมงาม	ลำปาง	สุกร
๒๙	ผลฟาร์ม	๒๒๘	๔	เสริมซ้าย	เสริมงาม	ลำปาง	สุกร
๓๐	ศุภกรฟาร์ม	๓๕๙	๔	เสริมซ้าย	เสริมงาม	ลำปาง	สุกร
๓๑	กวันฟาร์ม		๘	เสริมกลาง	เสริมงาม	ลำปาง	สุกร
๓๒	ภาคภูมิฟาร์ม	๓๕๖	๔	เสริมซ้าย	เสริมงาม	ลำปาง	สุกร
๓๓	อนุจิดาฟาร์ม		๗	เสริมกลาง	เสริมงาม	ลำปาง	สุกร
๓๔	ผัดแก้วฟาร์ม		๗	เสริมกลาง	เสริมงาม	ลำปาง	สุกร
๓๕	สมบุญฟาร์ม	๑๘๔	๘	เสริมกลาง	เสริมงาม	ลำปาง	สุกร

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอเสริมงาม, พ.ศ.๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๓ แสดงข้อมูลด้านประมง แสดงจำนวนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ถ้ามี ถ้าไม่มีให้ -)

อำเภอ	เกษตรกร รวม (ราย)	กึ่งทะเล	กึ่งน้ำจืด	ปลาทะเล	ปลาน้ำจืด	สัตว์น้ำ สวยงาม	สัตว์น้ำอื่น ๆ
รวมทั้งหมด	๓๗๓	-	-	-	๑๘๕.๘๒	-	-

ที่มา : สำนักงานประมงอำเภอเกาะคา, พ.ศ. ๒๕๖๘

๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI (ถ้าไม่มี ให้ใส่ว่า ไม่มี)

- ไม่มี

ข้อมูลด้านสังคม

๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร

๑.๑ เกษตรกร

๑) ครุฑเรือนและประชากร

ตารางที่ ๑๔ แสดงจำนวนครุฑเรือน และประชากร

ที่	ตำบล	ครุฑเรือน ทั้งหมด	ครุฑเรือน เกษตรกร	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
๑	ทุ่งงาม	๓,๑๑๗	๑,๔๘๕	๓,๘๐๓	๓,๘๘๒	๗,๖๘๕
๒	เสริมขวา	๒,๗๕๒	๑,๔๗๕	๓,๓๖๕	๓,๓๓๑	๖,๖๙๖
๓	เสริมซ้าย	๒,๘๗๘	๑,๖๓๕	๓,๓๑๓	๓,๓๘๘	๖,๗๐๑
๔	เสริมกลาง	๓,๐๙๑	๑,๕๒๙	๓,๖๙๔	๓,๘๐๖	๗,๕๐๐
รวม		๑๑,๘๓๘	๖,๑๖๔	๑๔,๑๗๕	๑๔,๔๑๗	๒๘,๕๙๒

ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอเสริมงาม, พ.ศ. ๒๕๖๗ - ๒๕๖๘

๒) หัวหน้าครุฑเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ

ตารางที่ ๑๕ แสดงจำนวนหัวหน้าครุฑเรือนจำแนกตามอายุ

ช่วงอายุ (ปี)	ครุฑเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๑,๙๓๘	๓๑.๖๕
๕๖ - ๖๕ ปี	๒,๒๕๖	๓๖.๘๔
๔๖ - ๕๕ ปี	๑,๔๙๘	๒๔.๔๖
๓๖ - ๔๕ ปี	๓๕๓	๕.๗๖
๒๖ - ๓๕ ปี	๗๔	๑.๒๑
๑๘ - ๒๕ ปี	๕	๐.๐๘
รวม	๖,๑๒๔	๑๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเสริมงาม, พ.ศ. ๒๕๖๘

๓) ลักษณะการประกอบอาชีพ

ตารางที่ ๑๖ แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครุฑเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๕,๘๔๑	๙๕.๓๘
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๒๘๓	๔.๖๒
รวม	๖,๑๒๔	๑๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเสริมงาม, พ.ศ. ๒๕๖๘

๔) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ตารางที่ ๑๗ แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๔,๕๖๐	๕๘.๒๖
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๙๑๑	๓๐.๑๐
เช่า	๒,๓๕๖	๑๑.๖๔
รวม	๕,๖๖๖	๑๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเสริมงาม, พ.ศ. ๒๕๖๘

๕) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

ตารางที่ ๑๘ แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรอง ของหน่วยงาน	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	
๔,๐๗๗	๕๒๓	๑๑	๕๙๕	๔,๕๖๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเสริมงาม, พ.ศ. ๒๕๖๘

๖) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

เกษตรกรที่มีรายได้ในภาคการเกษตร เฉลี่ย ๒๒,๑๐๐ บาท/ครัวเรือน/ปี และ เกษตรกรที่มีรายได้นอกภาคการเกษตร เฉลี่ย ๒๓,๙๐๓ บาท/ครัวเรือน/ปี

๗) สินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกร

เกษตรกรมีหนี้สิน น้อยกว่า ๖๐,๐๐๐ บาท มีสัดส่วนสูงที่สุดถึงร้อยละ ๗๑.๔๓ รองลงมา เกษตรกรมีหนี้สิน ตั้งแต่ ๖๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป มีสัดส่วนเท่ากันที่ร้อยละ ๒๘.๕๘

๘) ประเพณีและวัฒนธรรม

(๑) การนับถือศาสนา

ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ โดยมีผู้นำตามศรัทธา ความเชื่อเป็นไปตามกฎเกณฑ์ความเชื่อที่ใครก็ตามที่ถูกลงในตำแหน่งนั้นๆ จะได้รับความเคารพนับถือจากประชาชนในชุมชนนั้นๆ และในขณะเดียวกันบุคคลที่ดำรงตำแหน่งผู้นำจะประพฤติปฏิบัติตนให้น่าเคารพนับถือยิ่งขึ้น ได้แก่ พระในแต่ละวัด (ตุ้เจ้า) โดยเฉพาะเจ้าอาวาสและหากรูปใดมีพรรษามาก ประชาชนทั่วไปจะเรียกขานอย่างนอบน้อมว่า “ครูบา” กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้านจะเรียกขานความเคารพว่า พ่อหลวง, พ่อกำนัน (ป้อหลวง, ป้อกำนัน) มักนายนหรือปู่จ่าน (อาจารย์วัด) หมายถึง ทิด (หนาน) ที่ทำหน้าที่เป็น ผู้นำในการทำพิธีทางศาสนา(ถ้าสักจากพระเรียกว่า “หนาน”) ชาวบ้าน จะเรียกด้วยความเคารพว่า “พ่ออาจ่านหรือปู่จ่าน” (อาจ่านหรือ ปู่จ่าน คืออาจารย์)

(๒) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

พื้นที่อำเภอเสริมงาม มีภาษาประจำถิ่น คือ ภาษาเหนือ ซึ่งเป็นภาษาของชนพื้นเมืองดั้งเดิม ประชากรส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มชนที่มีจิตใจงดงามเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ชอบช่วยเหลือกิจกรรมของส่วนรวมมีขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาต่อกันมาจากรบรรพบุรุษ ได้แก่

ประเพณีตานข้าวใหม่ (ถวายข้าวใหม่) หลังจากเทศกาลตรุษสงกรานต์แล้วนำข้าวเปลือก เก็บในยุ้งฉางก่อนที่จะนำมาบริโภคในครัวเรือนนิยมนำไปถวายพระในเดือน ๔ เป็ง (วันขึ้นปีใหม่) ปฏิบัติสืบทอดกันมา แต่โบราณ

ประเพณีสงกรานต์ (ปีใหม่เมือง) ช่วงระหว่างวันที่ ๑๓ - ๑๕ เมษายน ของทุกปี กิจกรรมที่ถือ ปฏิบัติสืบทอดกันมาตลอดทั้งปี การขนทรายเข้าวัดในวันที่ ๑๔ เมษายน (วันเนา) ถือเป็นการทดแทนทรายที่ติดเท้ามา เมื่อเดินออกจากบริเวณวัดตลอดทั้งปี การรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุในวันที่ ๑๕ เมษายน (วันพญาวัน) เป็นการแสดงความ เคารพต่อผู้สูงอายุ ให้ทุกคนมีความกตัญญูต่อบิดาและวันนี้อยู่เป็น วันพบญาติ ลูกหลานที่อยู่ต่างจังหวัด ก็จะกลับบ้าน มารดน้ำดำหัวพ่อแม่ ผู้แก่ผู้เฒ่าที่เคารพนับถือ

ประเพณีการทำบุญในวันเข้าพรรษา- วันออกพรรษาเป็นการฝึกให้ทุกคนมีศีล สมาธิ ปัญญา

ประเพณีตานก๋วยสลาก (สลากภัต) ทำช่วงกลางพรรษา (เดือน ๑๒ เป็ง) ส่วนใหญ่นิยมอุทิศส่วน กุศลไว้ภาคหน้าและบรรพบุรุษที่ล่วงลับด้าน พิธีกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การขึ้นบ้านใหม่ การบำเพ็ญกุศล การสืบทอด ขนบธรรมเนียมประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ของคนพื้นเมืองต่างมีความเชื่อ ว่าใครก็ตามที่ปฏิบัติได้จะพบแต่ความสุข ความเจริญและในทางกลับกัน ใครก็ตามที่ไม่ปฏิบัติตามบรรพบุรุษอีกทั้งลบหลู่จะไม่เป็นสิริมงคลแก่ตนเอง

ประเพณีเลี้ยงผีปู่ย่า นิยมทำกันเดือนเก้าเหนือ (เดือนพฤษภาคม-มิถุนายน) ทั้งนี้เพื่อเป็นการ แสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษต้นตระกูลแต่ละครอบครัวที่เสียชีวิต ซึ่งจัดขึ้นเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและ ครอบครัว

ประเพณีปอยข้าวสังข์ เป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่บุพการี ญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้วจะจัด ตามฐานะของลูกหลาน

๑.๒ องค์การและสถาบันเกษตรกร

๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

ตารางที่ ๑๙ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้าน		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
ทุ่งงาม	๑	๑๐	๑๑	๑๗๕	๒	๖๙	๓	๔๖	๐	๐	๑	๒๙
เสริมกลาง	๒	๒๒	๙	๑๕๔	๑	๒๕	๑๓	๑๘๕	๐	๐	๑	๒๐
เสริมซ้าย	๑	๑๐	๑๐	๑๔๖	๑	๑๘	๑๒	๑๘๙	๐	๐	๐	๐
เสริมขวา	๐	๐	๑๒	๒๑๒	๑	๒๐	๖	๘๙	๐	๐	๒	๖๖
รวม	๔	๔๒	๔๒	๖๘๗	๕	๑๓๒	๓๔	๕๐๙	๐	๐	๔	๑๑๕

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเสริมงาม, พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๐ แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวน
อาหาร	๑๘
เครื่องมือ	๒
ผ้า เครื่องแต่งกาย	๒๔
ของใช้/ของตกแต่ง/ของที่ระลึก	๑๕
สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	๑๐
รวม	๖๐

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเสริมงาม, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒๑ แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคเนื้อบ้านม้วนนาเหิน	๔	ทุ่งงาม	๒๒
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มจักสานไม้กวาดดอกหญ้าและไม้กวาดทางมะพร้าว	๖	ทุ่งงาม	๑๓
เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนกลุ่มภูมิปัญญาการเกษตรไทยแลนด์	๓	ทุ่งงาม	๑๑
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าจักรอุตสาหกรรมบ้านปงป่าป้อ	๓	เสริมขวา	๑๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์บ้านปงป่าป้อ	๓	เสริมขวา	๑๔
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเข้มแข็งปลูกข้าวโพดและเลี้ยงสัตว์บ้านปงป่าป้อ	๓	เสริมขวา	๑๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บจักรอุตสาหกรรมบ้านทุ่งไผ่	๔	เสริมขวา	๑๘
วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์เสริมขวา	๒	เสริมขวา	๑๗
วิสาหกิจชุมชนน้ำพริกลาบปงหลวง	๑	เสริมขวา	๑๓
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมและงานฝีมือบ้านแม่ต๋ำ	๑	เสริมซ้าย	๑๒
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยง ๖๓๐. อำเภอเสริมงาม	๕	เสริมซ้าย	๒๑
วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร	๔	เสริมซ้าย	๙
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกกล้วยลิสงบ้านนาจะลา	๓	เสริมซ้าย	๑๓
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงสัตว์บ้านนาจะลา	๓	เสริมซ้าย	๑๒
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตำบลเสริมซ้าย	๓	เสริมซ้าย	๕๑
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพบ้านสบแม่ท่า	๒	เสริมซ้าย	๘

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกมันสำปะหลังบ้านท่าโป่ง	๕	เสริมซ้าย	๑๔
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มออมทรัพย์ปลูกผักปลอดสารพิษ	๗	เสริมซ้าย	๒๒
วิสาหกิจชุมชนศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์และแปรรูปถั่วลิสงชุมชน	๒	เสริมซ้าย	๘
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์นาจะลา(หนองบัว)	๓	เสริมซ้าย	๙
วิสาหกิจชุมชนปลูกถั่วลิสงเพื่อการผลิตบ้านนาไผ่	๔	เสริมซ้าย	๘
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านฮ่องฮี	๖	เสริมกลาง	๒๘
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าบ้านศรีลังกา	๕	เสริมกลาง	๙
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดภัยสารพิษบ้านนาเอี้ยง	๗	เสริมกลาง	๒๖
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มหมอนผ้าบ้านนาเอี้ยง	๗	เสริมกลาง	๑๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มพัฒนาอาชีพบ้านศรีลังกา	๕	เสริมกลาง	๑๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเย็บผ้าบ้านสันโป่ง	๓	เสริมกลาง	๗
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรผสมผสานบ้านนาเอี้ยง	๗	เสริมกลาง	๒๒
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มประดิษฐ์เครื่องหนังบ้านศรีลังกา	๕	เสริมกลาง	๑๑
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มออมทรัพย์เกษตรกรผู้เลี้ยงหมูบ้านทุ่งต่ำ	๘	เสริมกลาง	๙
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มมะม่วงฟาร์มผักผลไม้ปลอดสารพิษบ้านสบเสริม	๙	เสริมกลาง	๑๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกถั่วลิสงบ้านนาเอี้ยง	๗	เสริมกลาง	๒๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำยาและปลูกพืชสมุนไพร อ.เสริมงาม	๕	เสริมกลาง	๙
วิสาหกิจชุมชนคุณคาน่า	๙	เสริมกลาง	๗

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเสริมงาม, พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๒ แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแม่กั๊ด	๑	ทุ่งงาม	๑๓
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนาบอน	๒	ทุ่งงาม	๗๔
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านทุ่งงาม	๓	ทุ่งงาม	๗๓

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านมั่ว	๔	ทุ่งงาม	๑๕
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านสาแล	๕	ทุ่งงาม	๑๕
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านดอนแก้ว	๖	ทุ่งงาม	๒๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านใหม่	๗	ทุ่งงาม	๓๖
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านดอนงาม	๘	ทุ่งงาม	๑๙
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านท้วยส้ม	๙	ทุ่งงาม	๕๑
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแม่ตำใต้	๑๐	ทุ่งงาม	๓๒
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านทุ่งงามพัฒนา	๑๑	ทุ่งงาม	๕๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโป่งน้ำร้อน	๑	เสริมกลาง	๒๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านกิ้วห้วยเบ็ก	๒	เสริมกลาง	๒๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านสันโป่ง	๓	เสริมกลาง	๒๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านเหล่ายาว	๔	เสริมกลาง	๒๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านศรีลังกา	๕	เสริมกลาง	๒๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านฮ่องฮี	๖	เสริมกลาง	๒๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนาเอี้ยง	๗	เสริมกลาง	๒๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านทุ่งต่ำ	๘	เสริมกลาง	๒๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านสบเสริม	๙	เสริมกลาง	๒๐
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนสันโป่งวิทยา	๓	เสริมกลาง	๒๖
กลุ่มเลี้ยงสุกรบ้านเหล่ายาว	๔	เสริมกลาง	๒๔
กลุ่มปลูกถั่วลิสงบ้านฮ่องฮี	๖	เสริมกลาง	๑๔
กลุ่มปลูกถั่วลิสงบ้านนาเอี้ยง	๗	เสริมกลาง	๔๐
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนเสริมขวาวิทยา	๓	เสริมขวา	๒๕
กลุ่มเกษตรกรข้าวชุมชนตำบลเสริมขวา	๑๑	เสริมขวา	๒๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านปงหลวง	๑	เสริมขวา	๒๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านปงแพ่ง	๒	เสริมขวา	๒๐

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านปงป่าป้อ	๓	เสริมขวา	๙
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านทุ่งไผ่	๔	เสริมขวา	๒๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแม่ผึ้ง	๕	เสริมขวา	๒๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแม่เลียง	๖	เสริมขวา	๒๑
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแม่เลียงพัฒนา	๗	เสริมขวา	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านปงหัวทุ่ง	๘	เสริมขวา	๒๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านปงแล้ง	๙	เสริมขวา	๒๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแม่ห้อม	๑๐	เสริมขวา	๑๕
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านปงประดู่	๑๑	เสริมขวา	๒๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านห้วยหลวง	๑๒	เสริมขวา	๒๐
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนเสริมซ้ายวิทยา	๘	เสริมซ้าย	๒๐
กลุ่มส่งเสริมอาชีพกลุ่มเกษตรแปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตำบลเสริมซ้าย	๓	เสริมซ้าย	๖๙
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแม่ต๋ำ	๑	เสริมซ้าย	๒๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านสบแม่ท่า	๒	เสริมซ้าย	๒๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนาจะลา	๓	เสริมซ้าย	๒๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนาไผ่	๔	เสริมซ้าย	๒๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านท่าโป่ง	๕	เสริมซ้าย	๒๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนาเดา	๖	เสริมซ้าย	๒๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านน้ำหลง	๗	เสริมซ้าย	๒๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนาสันติสุข	๘	เสริมซ้าย	๒๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านดงหนองจอก	๙	เสริมซ้าย	๒๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนางอย	๑๐	เสริมซ้าย	๒๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเสริมงาม, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒๓ แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
สหกรณ์การเกษตรเสริมงาม จำกัด (อำเภอเสริมงาม)	๑๑	ทุ่งงาม	๑,๙๙๒
สหกรณ์กองทุนสวนยางจังหวัดลำปาง (อำเภอเสริมงาม)	๑	ทุ่งงาม	๑,๐๑๒
สหกรณ์ผู้ใช้น้ำบ้านดอนแก้ว - ทุ่งงาม จำกัด (อำเภอเสริมงาม)	๖	ทุ่งงาม	๑๔๘
สหกรณ์หัตถกรรมผลิตภัณฑ์เสริมงาม จำกัด (อำเภอเสริมงาม)	๔	เสริมชัย	๓๑
กลุ่มเกษตรกรทำไร่เสริมขวา (อำเภอเสริมงาม)	๑๑	เสริมขวา	๓๑
กลุ่มเกษตรกรทำนาเสริมขวา (อำเภอเสริมงาม)	๘	เสริมขวา	๓๔
กลุ่มเกษตรกรทำไร่ทุ่งงาม (อำเภอเสริมงาม)	๑	ทุ่งงาม	๕๒
กลุ่มเกษตรกรทำนาตำบลเสริมชัย (อำเภอเสริมงาม)	๔	เสริมชัย	๘๐

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดลำปาง, พ.ศ.๒๕๖๘ – ๒๕๖๙

๒) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

ตารางที่ ๒๔ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศคปช.	ศบกต.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง			ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุสัตว์	ปฏูป	
เสริมชัย	๑	๕			๑				
เสริมขวา		๔	๑	๑	๑				
เสริมกลาง		๕	๑		๑				
ทุ่งงาม		๓	๑	๑	๑				
รวม	๑	๑๗	๓	๒	๔	๐	๐	๐	๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเสริมงาม, พ.ศ. ๒๕๖๘

(๑) อาสาสมัครเกษตร

ตารางที่ ๒๕ แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบุญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
เสริมชัย	-	๑	-	๑	๑๐	๑๐	-	-	-
เสริมขวา	-	๑	-	๑	๑๒	๑๒	-	-	-
เสริมกลาง	-	๑	-	๑	๙	๙	-	-	-
ทุ่งงาม	-	๑	-	๑	๑๑	๑๑	-	-	-
รวม	-	๔	-	๔	๔๒	๔๒	-	-	

หมายเหตุ : อาสาเกษตรบางรายทำหน้าที่อาสามากกว่า ๑หน้าที่

ที่มา : ข้อมูลอาสาสมัครเกษตร, ๒๕๖๘

(๒) ปราชญ์ชาวบ้าน

อำเภอเสริมงาม มีปราชญ์ชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของปราชญ์แต่ละคน จำนวน ๑๐ คน

ตารางที่ ๒๖ แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน

ตำบล	จำนวน (ราย)	องค์ความรู้ด้าน
เสริมชัย	๓	เกษตรผสมผสาน, การบริหารจัดการพืชข้าวโพดเลี้ยงสัตว์, การบริหารจัดการพืชถั่วลิสง
เสริมขวา	๓	การผลิตสารชีวภัณฑ์, การแปรรูปผลผลิต
เสริมกลาง	๒	การจัดการด้านพืชผัก, การผลิตสารชีวภัณฑ์
ทุ่งงาม	๒	การผลิตสารชีวภัณฑ์, เกษตรผสมผสาน
รวม	๑๐	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเสริมงาม, พ.ศ. ๒๕๖๘

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ตารางที่ ๒๗ แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ที่	ชื่อศูนย์ (ลำดับที่ ๑ ศูนย์หลัก ลำดับถัดไป ศูนย์เครือข่าย)	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์	
			หมู่	ตำบล
๑	ศพก.อำเภอเสริมงาม	ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่	๒	เสริมชัย
๒	แปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่	๓	เสริมชัย
๓	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง(กลุ่มเกษตรทฤษฎี ใหม่ตำบลเสริมชัย)	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตร ทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๘	เสริมชัย
๔	กลุ่มผลิตผักปลอดสารพิษบ้านนาเอี้ยง อำเภอ เสริมงาม จังหวัดลำปาง	ศูนย์เรียนรู้พืชผัก	๗	เสริมกลาง
๕	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนตำบลเสริมกลาง	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	๖	เสริมกลาง
๖	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนตำบลทุ่งงาม	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	๔	ทุ่งงาม
๗	ศูนย์ข้าวชุมชน(กลุ่มแปรรูปข้าวหอมมะลิบ้านปาง ประตู) อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว / ศูนย์ข้าวชุมชน	๑๑	เสริมขวา
๘	กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่บ้านปางหลวง ตำบลเสริม ขวา อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตร ทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑	เสริมขวา
๙	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลเสริมขวา	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	๒	เสริมขวา
๑๐	ศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่วชุมชน(ถั่วลิสง)	ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่	๕	เสริมกลาง
๑๑	ศูนย์ข้าวชุมชน(การบริหารจัดการศูนย์ข้าว ชุมชน)	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว / ศูนย์ข้าวชุมชน	๔	เสริมชัย
๑๒	ศูนย์เรียนรู้การเกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตร ทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๔	ทุ่งงาม
๑๓	ศูนย์การเรียนรู้ศาสตร์พระราชาสู่วิถีชีวิต	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตร ทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑	เสริมชัย
๑๔	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง (ไร่นาสวนผสม)	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตร ทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑	ทุ่งงาม
๑๕	ศูนย์เรียนรู้สวนลุงเท่ง	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	๔	เสริมกลาง
๑๖	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ บ้านนาเอี้ยง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตร ทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๗	เสริมกลาง
๑๗	ศูนย์เรียนรู้การผลิตปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนและ พืชผัก	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตร ทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๐	เสริมชัย

ที่	ชื่อศูนย์ (ลำดับที่ ๑ ศูนย์หลัก ลำดับถัดไป ศูนย์เครือข่าย)	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์	
			หมู่	ตำบล
๑๘	เกษตรผสมผสานบ้านแม่ผึ้ง ตำบลเสริมขวา อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตร ทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๕	เสริมขวา

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเสริมงาม, พ.ศ. ๒๕๖๘

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๕ กลุ่ม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๘ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่

ที่	ตำบล	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวน พื้นที่ (ไร่)
๑	เสริมซ้าย	๑. แปลงใหญ่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	๑. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	๑๒๕	๑,๐๑๙.๒๕
		๒. แปลงใหญ่ถั่วลิสง	๒. ถั่วลิสง	๑๐๘	๓๑๐.๒๕
๒	เสริมขวา	๑. แปลงใหญ่ผัก	๑. ผัก	๓๐	๒๑.๗๕
๓	เสริมกลาง	๑. แปลงใหญ่ถั่วลิสง	๑. ถั่วลิสง	๓๒	๓๘๖.๕๐
		๒. แปลงใหญ่ผัก	๒. ผัก	๓๐	๑๕.๗๕

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเสริมงาม, พ.ศ. ๒๕๖๘

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ

สินค้าเกษตรที่สำคัญ ชนิดสินค้า ข้าว

๑.๑ แหล่งน้ำหลัก

[/] น้ำฝน []ชลประทาน [] บ่อน้ำบาดาล [] แหล่งน้ำธรรมชาติอื่น ๆ (ระบุ).....

๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

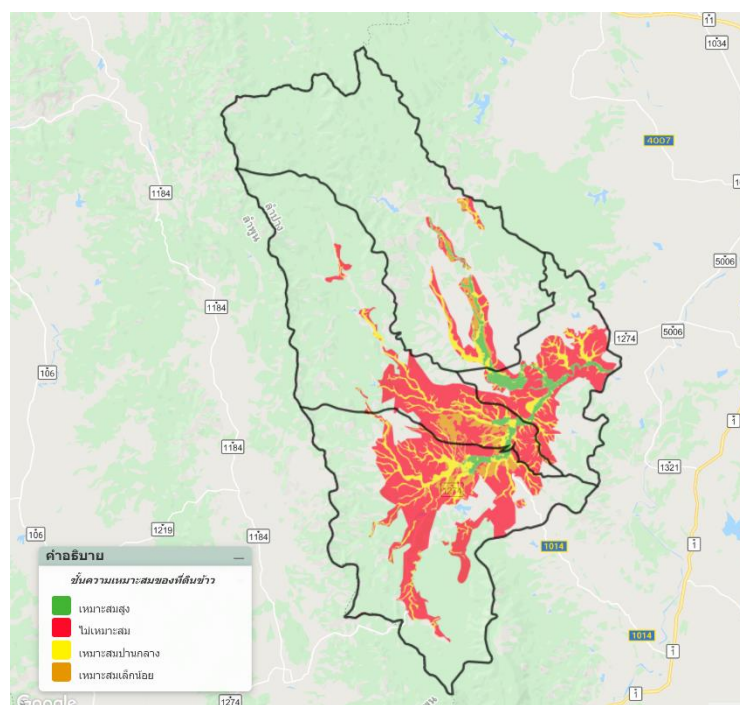
๑) เขตความเหมาะสม

ตารางที่ ๒๙ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
อำเภอเสริมงาม	๘,๔๐๙.๔๘	๒๐,๕๙๘.๙๙	๗,๘๖๓.๗๕	๗๕,๖๗๘.๒๘	๑๑๒,๕๕๐.๕๐
ทุ่งงาม	๔,๐๙๔.๙๘	๔,๓๒๗.๙๕	๒.๕๒	๑๖,๔๒๒.๐๐	๒๔,๘๔๗.๔๕
เสริมกลาง	๑,๑๔๘.๑๒	๔,๗๓๖.๕๑	๓,๐๒๐.๒๙	๒๐,๓๗๘.๓๐	๒๙,๒๘๓.๒๒
เสริมขวา	๑,๙๖๘.๑๒	๒,๙๔๕.๐๖	๑,๙๔๒.๘๓	๔,๙๔๙.๓๘	๑๑,๘๐๕.๓๙
เสริมซ้าย	๑,๑๙๘.๒๖	๘,๕๘๙.๔๗	๒,๘๘๘.๑๑	๓๓,๙๒๘.๖๐	๔๖,๖๑๔.๔๔

ที่มา: ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกออนไลน์ (Agri-Map Online), พ.ศ. ๒๕๖๘

แผนที่แสดงเขตความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว

ภาพที่ ๖ แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว

(ที่มา : ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกออนไลน์ (Agri-Map Online), พ.ศ. ๒๕๖๘)

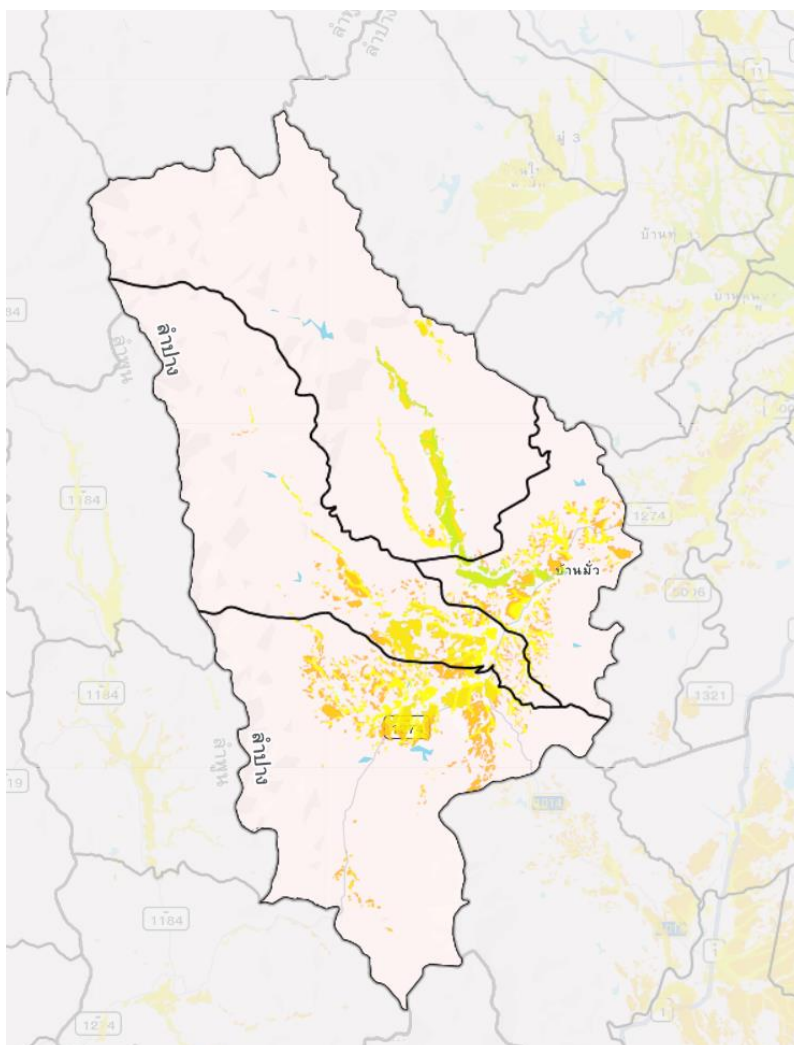
๒) พื้นที่ปลูกข้าว

ตารางที่ ๓๐ แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตข้าว

ตำบล	ครัวเรือน เกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
ทุ่งงาม	๑,๔๘๕	๗,๒๓๓.๗๘	๗,๒๓๓.๗๘	๔,๓๔๐.๒๗	๖๐๐
เสริมกลาง	๑,๔๗๕	๗,๕๓๗.๖๒	๗,๕๓๗.๖๒	๔,๕๒๒.๓๒	๖๐๐
เสริมขวา	๑,๖๓๕	๕,๖๖๔.๘๕	๕,๖๖๔.๘๕	๓,๓๙๘.๙๑	๖๐๐
เสริมซ้าย	๑,๕๒๙	๙,๒๖๑.๖๒	๙,๒๖๑.๖๒	๕,๕๕๖.๙๗	๖๐๐
รวม	๖,๑๖๔	๒๙,๖๙๗.๘๗	๒๙,๖๙๗.๘๗	๑๗,๘๑๘.๗๒	๖๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเสริมงาม, พ.ศ. ๒๕๖๘

แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว

ภาพที่ ๗ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง)

(ที่มา : ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกออนไลน์ (Agri-Map Online), พ.ศ. ๒๕๖๘)

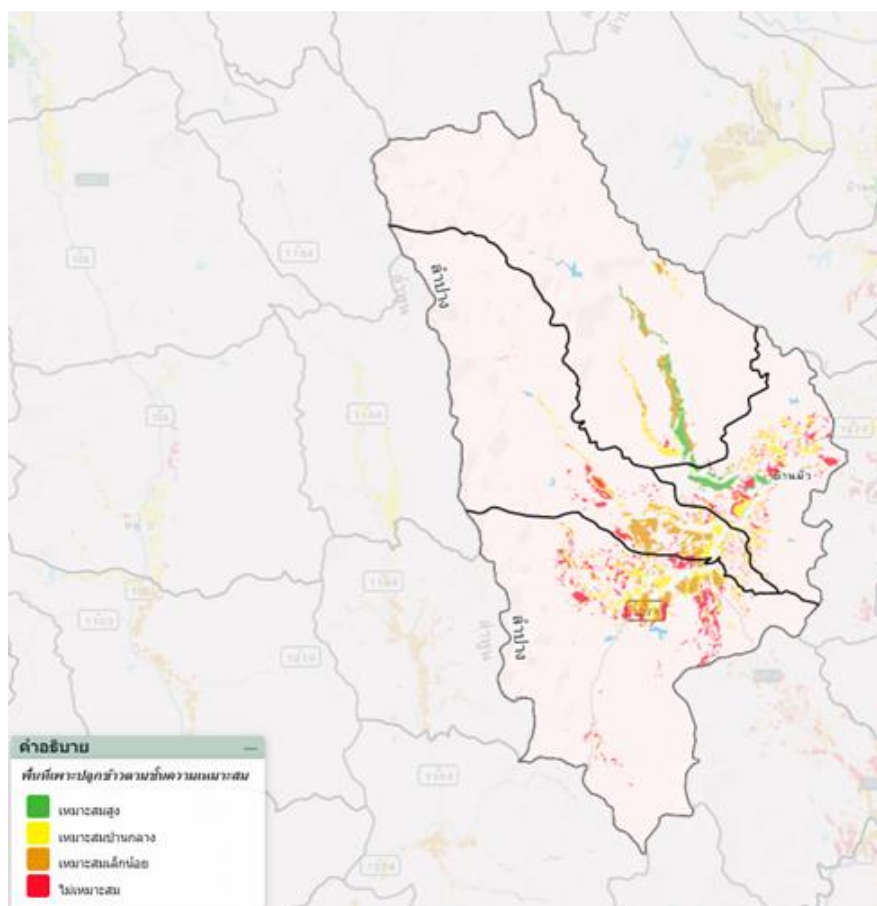
(๓) พื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตารางที่ ๓๑ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอเสริมงาม	๓,๕๑๕.๔๙	๑๑,๑๐๔.๑๗	๗,๘๕๕.๒๓	๑๐,๙๔๘.๗๓	๓๓,๔๒๓.๖๖
ทุ่งงาม	๑,๕๔๗.๓๗	๓,๒๑๙.๗๐	๒,๕๕๒	๓,๐๓๒.๙๒	๘,๓๕๑.๗๙
เสริมกลาง	๐.๐๐	๒,๖๖๑.๙๒	๓,๐๑๑.๗๗	๒,๒๘๕.๐๔	๘,๕๖๘.๗๓
เสริมขวา	๑,๙๖๘.๑๒	๑,๒๗๘.๕๙	๑,๙๔๒.๘๓	๒,๘๔๔.๔๔	๕,๙๙๓.๙๘
เสริมซ้าย	๐.๐๐	๓,๙๕๓.๙๖	๒,๘๙๘.๑๑	๕,๓๕๖.๓๓	๑๒,๑๖๘.๔๐

ที่มา : ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกออนไลน์ (Agri-Map Online), พ.ศ. ๒๕๖๘

แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอเสริมงาม

ภาพที่ ๘ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม

(ที่มา : ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกออนไลน์ (Agri-Map Online), พ.ศ. ๒๕๖๘)

๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต (เป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้ในอำเภอ)

- ๑) การใช้พันธุ์ดี - คัดเมล็ดพันธุ์, การเพาะกล้า, ใช้เมล็ดพันธุ์ติดต่อกันไม่เกิน ๓ ปี
- ๒) การเตรียมดิน - ไถดะ ๑ ครั้ง ไถพรวน ๑ ครั้ง
- ๓) การปลูก - นาดำ ๘-๑๐ กก./ไร่ นาหว่าน ๑๕ - ๒๐ กก./ไร่

- ๔) ระบบการให้น้ำ - ใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ
 ๕) การดูแลรักษา - ใช้แรงงานคนและสารเคมี
 ๖) การใส่ปุ๋ย - ใช้ปุ๋ยคอกกะโดยประมาณ ปุ๋ยหมัก, ปุ๋ยเคมี ๒๐-๒๕ กก./ไร่
 ๗) การเก็บเกี่ยว - ระยะพลับพลึง ประมาณช่วงปลายเดือน พ.ย. - ต้นเดือน ธ.ค.
 ๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว - ใช้เครื่องจักรและแรงงานคน
 ๙) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู - มีการกำจัดโรคแมลงที่มีการระบาดโดยใช้สารเคมี ร่วมกับสารชีวภัณฑ์

๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอเสริมงาม มีการปลูกข้าว ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวนาปี						←	→	△			←	→

สัญลักษณ์

ช่วงฤดูปลูก

ปลูกสูงสุด

ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๙ แสดงปฏิทินการเพาะปลูก

๑.๕ ต้นทุนการผลิต

ตารางที่ ๓๒ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๘

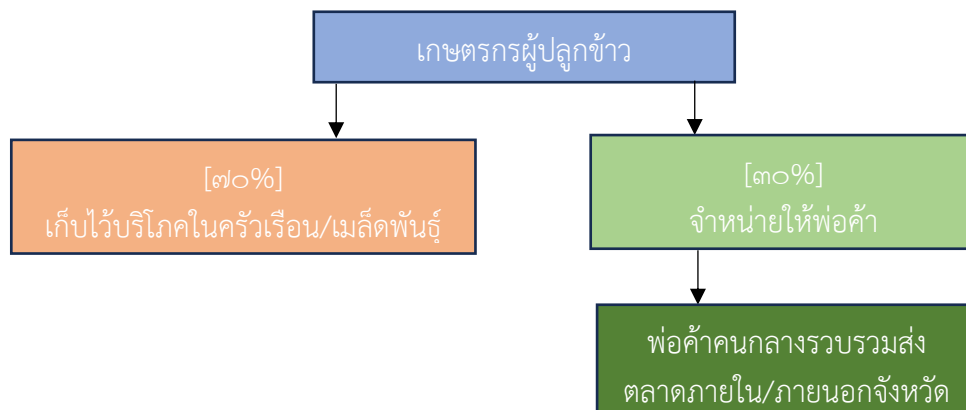
รายการ	ในเขตชลประทาน		นอกเขตชลประทาน		หมายเหตุ	
	บาท	ต่อหน่วย	บาท	ต่อหน่วย		
๑. ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว			๒๐๐			
๒. ค่าไถ			๕๕๐			
๓. ค่าถนอมกล้า			-			
๔. ค่าปลูก			๕๕๐			
๕. ค่ายาปราบศัตรูพืช			๑๐๐			
๖. ค่าสารเคมี			-			
๗. ค่าปุ๋ยเคมี			๑๕๐			
๘. ค่าเก็บเกี่ยว			๗๘๐			
๙. ค่าขนส่ง			๓๕๐			
รวม			๒,๖๗๐	๕,๕๐๐ - ๖,๖๐๐		
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)			๕๐๐-๖๐๐			
ราคาขาย (เฉลี่ย/ตัน)			๕,๕๐๐ - ๖,๖๐๐			
กำไร / ไร่				๒,๘๓๐ - ๓,๙๓๐		

(ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอเสริมงาม, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

๑) วิธีการตลาด (เป็นวิธีตลาดที่เกิดขึ้นในอำเภอ)

Flow chart แสดงเส้นทางวิธีตลาดของอำเภอเสริมงาม

ภาพที่ ๑๐ แสดงวิธีการตลาดข้าว อำเภอเสริมงาม

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเสริมงาม, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

มีแหล่งรับซื้อ รวม ๑ แห่ง

- อยู่ในหมู่ที่ ๗ ตำบลเสริมซ้าย จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๑๑ ตำบลทุ่งงาม จำนวน ๑ แห่ง

มีโรงงาน - รวม - แห่ง -

- อยู่ในหมู่ที่-... ตำบล จำนวน แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่-... ตำบล จำนวน แห่ง

๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

๑) เกษตรกร

มีเกษตรกรผู้ปลูกในอำเภอจำนวน ๖,๑๖๔ ราย และมีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ จำนวน ๓ ราย มีความรู้ ความชำนาญ องค์กรความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๓๓ แสดงเกษตรกรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่

ที่	หมู่	ตำบล	ประเภท	องค์ความรู้โดดเด่น
๑	๔	เสริมซ้าย	ศพก.เครือข่ายฯ	การบริหารจัดการเมล็ดพันธุ์ข้าว
๒	๑	เสริมขวา	ศพก.เครือข่ายฯ	การบริหารจัดการศูนย์ข้าวชุมชน
๓	๗	เสริมกลาง	ศูนย์ข้าวชุมชนฯ	การบริหารจัดการศูนย์ข้าวชุมชน
๔	๑	ทุ่งงาม	ศูนย์ข้าวชุมชนฯ	การบริหารจัดการศูนย์ข้าวชุมชน

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเสริมงาม, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๒) องค์กรเกษตรกร ดังนี้

ตารางที่ ๓๔ แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้า(ข้าว)ในพื้นที่

องค์กรเกษตรกร	จำนวน (แห่ง)	ชื่อกลุ่ม
ศพก.	๓	๑. ศูนย์ข้าวชุมชน(กลุ่มแปรรูปข้าวซ้อมมือบ้านปงประดู่) ๒. ศูนย์ข้าวชุมชน(การบริหารจัดการศูนย์ข้าวชุมชน) ๓. กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่บ้านปงหลวง
วิสาหกิจชุมชน	๑	๑. วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์เสริมขวา

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเสริมงาม, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๒. การวิเคราะห์ Supply chain

ตารางที่ ๓๕ แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้าข้าว อำเภอเสริมงาม

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มิติพื้นที่	สถานการณ์ปัจจุบัน	พื้นที่ลุ่มน้ำหลายสายและพื้นที่การเกษตรเป็นที่ราบระหว่างหุบเขา มีอ่างเก็บน้ำหลายอ่าง กระจายทั่วพื้นที่	โรงสีชุมชนตั้งกระจายตามหมู่บ้าน ลานข้าวพ่อค้าคนกลางตั้งอยู่บนถนนสายหลัก	การคมนาคมขนส่งออกสู่ตัวเมืองลำปางและจังหวัดใกล้เคียงผ่านเส้นทาง เสริมงาม-เกาะคา
	ปัญหา Pain point	พื้นที่นอกเขตชลประทานขาดแคลนน้ำในหน้าแล้งแปลงนามีขนาดเล็กและกระจัดกระจาย	ระยะทางจากแปลงนาจนถึงโรงสีอยู่ไกล ทำให้ต้นทุนค่าขนส่งสูงขาดคลังจัดเก็บสินค้าที่ได้มาตรฐาน	ขาดหน้าร้านหรือจุดกระจายสินค้าที่เป็นสัญลักษณ์ของอำเภอริมถนนสายหลัก
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	GIS & Remote Sensing: ใช้ภาพถ่ายดาวเทียมวิเคราะห์โซนปลูกและคาดการณ์สถานการณ์น้ำ	Smart Logistics: แอปฯ รวมกลุ่มรถขนส่งในพื้นที่เพื่อลดการตีรถเปล่า	Digital Mapping: ปักหมุดร้านค้าชุมชนบน Google Maps และแพลตฟอร์มท่องเที่ยว

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มิติคน	สถานการณ์ปัจจุบัน	เกษตรกรส่วนใหญ่เป็น ผู้สูงอายุ มีความเชี่ยวชาญ การปลูกข้าวแบบดั้งเดิม	มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พ่อค้าคนกลางท้องถิ่น และลูกจ้างในโรงสี	ผู้บริโภคในพื้นที่ และนักท่องเที่ยวที่ มองหาสินค้าอัต ลักษณ์
	ปัญหา Pain point	ขาดแรงงานคนรุ่นใหม่มา ต่อยอด ทักษะการทำนา แบบเดิมที่พึ่งพาสารเคมี	ขาดทักษะการบริหาร จัดการสมัยใหม่ และการ แปรรูปเพิ่มมูลค่า	ผู้ซื้อไม่รู้จัก "ข้าว เสริมงาม" ไม่เห็น คุณค่าที่แตกต่างจาก ข้าวทั่วไป
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	Young Smart Farmer: ดึงคนรุ่นใหม่กลับบ้านด้วย เทคโนโลยีการเกษตร สมัยใหม่ และการ สนับสนุนจากภาครัฐ	E-Learning Platform: ฝึกทักษะการทำบรรจุ ภัณฑ์และการเล่าเรื่องที่ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ของเสริมงาม	Social Commerce: ใช้ TikTok/FB Live โดยคนในพื้นที่เพื่อ สร้าง Personal Brand
มิติสินค้า	สถานการณ์ปัจจุบัน	ข้าวเหนียว (กข.๖) และ ข้าวเจ้า (มะลิ ๑๐๕) ปลูก แบบประณีตแต่เน้นขาย รวม	ข้าวเปลือกถูกสีเป็น ข้าวสารแบบบรรจุถุง ธรรมดา ขาดการคัด เกรด	ข้าวที่บรรจุขายถูก ตามตลาดนัด หรือ ขายยกกระสอบส่ง โรงสีใหญ่
	ปัญหา Pain point	คุณภาพข้าวไม่สม่ำเสมอ ความชื้นสูงในช่วงเก็บ เกี่ยว ทำให้โดนกดราคา	สินค้าไม่มีมาตรฐาน รับรอง (GAP/Organic) บรรจุภัณฑ์ไม่ดึงดูดใจ	สินค้าไม่มี "เรื่องราว" (Story) ทำให้ต้องสู้ด้วยราคา
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ใน การ ติดตามการ เจริญเติบโตและควบคุม คุณภาพตั้งแต่อยู่ในนา	Blockchain Traceability: ระบบ QR Code สแกนดูที่มา ของข้าวเพื่อสร้างความ มั่นใจ	Subscription Model: แอปฯ ผูก ปิ่นโตข้าว ส่งตรง จากเสริมงามถึงบ้าน รายเดือน

บทที่ ๓

บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ

ตารางที่ ๓๖ แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	ยกระดับห่วงโซ่อุปทานและเพิ่มมูลค่าข้าวอำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง สู่ตลาดมูลค่าสูง
๒. ชื่อแผนงาน	แผนงานพัฒนาการผลิตตามระบบเกษตรกรรมยั่งยืน เชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมแปรรูปมูลค่าสูง ภายใต้แผนพัฒนาจังหวัดลำปาง
๓. แนวทางการพัฒนา	ส่งเสริมการสร้างมูลค่าโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน
๔. หลักการและเหตุผล	ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของอำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการผลิตข้าวมาอย่างยาวนาน และมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นสินค้าเกษตรมูลค่าสูง อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานข้าวของอำเภอเสริมงาม พบข้อจำกัดในหลายมิติ ได้แก่ ด้านการผลิต เกษตรกรยังใช้วิธีการผลิตแบบดั้งเดิม ขาดการรับรองมาตรฐาน เช่น GAP หรือ Organic ส่งผลให้คุณภาพข้าวไม่สม่ำเสมอ ด้านการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ยังขาดศูนย์รวบรวมและคลังเก็บสินค้าที่ได้มาตรฐาน ทำให้เกิดการสูญเสียและต้นทุนสูง ด้านการแปรรูปและการตลาด ข้าวส่วนใหญ่จำหน่ายในรูปข้าวเปลือกหรือข้าวสารทั่วไป ไม่มีการสร้างแบรนด์ บรรจุภัณฑ์ไม่มีความโดดเด่น และไม่มีการตรวจสอบย้อนกลับ ทำให้ไม่สามารถแข่งขันในตลาดมูลค่าสูงได้ นอกจากนี้ เกษตรกรยังขาดทักษะด้านการบริหารจัดการธุรกิจ การตลาด และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ส่งผลให้ไม่สามารถเข้าถึงตลาดโดยตรง และต้องพึ่งพาพ่อค้าคนกลางเป็นหลัก ทำให้ได้รับผลตอบแทนต่ำกว่าศักยภาพที่ควรจะเป็น ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินโครงการยกระดับห่วงโซ่อุปทานข้าวอำเภอเสริมงามแบบครบวงจร ตั้งแต่การพัฒนาการผลิตให้ได้มาตรฐาน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การเพิ่มมูลค่าผลผลิต การสร้างแบรนด์ และการเชื่อมโยงตลาด โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มรายได้เกษตรกร สร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มเกษตรกร และพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน

หัวข้อ	รายละเอียด
๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ	๑. เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการผลิตข้าวของเกษตรกรในอำเภอเสริมงาม ๒. เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตข้าวผ่านการแปรรูป การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และการสร้างแบรนด์ ๓. เพื่อพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรให้สามารถบริหารจัดการธุรกิจได้ ๔. เพื่อพัฒนาและเชื่อมโยงตลาดข้าวอัตลักษณ์อำเภอเสริมงามสู่ตลาดมูลค่าสูง
๖. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	เชิงปริมาณ: - เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ จำนวน ๑๐๐ ราย - พื้นที่นาที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP ไม่น้อยกว่า ๓๐๐ ไร่ - พัฒนากลุ่มเกษตรกรเป็นกลุ่มธุรกิจ จำนวน ๓ กลุ่ม - เกิดแบรนด์ข้าวอัตลักษณ์เสริมงาม จำนวน ๑ แบรนด์ - เกิดร้านค้าข้าวเสริมงามบนแพลตฟอร์มออนไลน์ไม่น้อยกว่า ๕ ช่องทาง - เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ เชิงคุณภาพ: - เกษตรกรมีความรู้ด้านการผลิตข้าวคุณภาพ - เกิดการรวมกลุ่มและบริหารจัดการแบบธุรกิจ - ข้าวเสริมงามมีการสร้างแบรนด์และเป็นที่รู้จัก - เกิดความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน
๗. พื้นที่เป้าหมาย	พื้นที่ทำนาในเขตอำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ทุกตำบล รวมพื้นที่เป้าหมายไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ ไร่
๘. กิจกรรมหลัก	กิจกรรมที่ ๑: เสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรและคนรุ่นใหม่ - พัฒนาศักยภาพการผลิตข้าวให้ได้มาตรฐาน GAP, Organic - การผลิตข้าวด้วยเทคโนโลยี Smart Farming - การจัดทำแปลงเรียนรู้ต้นแบบการผลิตข้าวด้วยเทคโนโลยี Smart Farming กิจกรรมที่ ๒: ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานสินค้า - สนับสนุนการขอรับรองมาตรฐาน GAP และ Organic - ยกระดับการเพิ่มมูลค่าข้าวสู่สินค้าเกษตรมูลค่าสูง - พัฒนาบรรจุภัณฑ์มาตรฐานพร้อม QR Code Blockchain Traceability (ระบบการตรวจสอบย้อนกลับ) กิจกรรมที่ ๓: พัฒนาช่องทางการตลาด - สร้างแบรนด์สินค้าข้าวอำเภอเสริมงาม - พัฒนาช่องทางตลาดออนไลน์ - เชื่อมโยงตลาดสินค้าข้าว - จัดงานแสดงสินค้า "ข้าวเสริมงาม" เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

หัวข้อ	รายละเอียด
๙. หน่วยงาน ดำเนินการ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก: - สำนักงานเกษตรอำเภอเสริมงาม กรมส่งเสริมการเกษตร หน่วยงานสนับสนุน: - สำนักงานเกษตรจังหวัดลำปาง - สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเสริมงาม - สถาบันการศึกษาในพื้นที่ (เพื่อสนับสนุน Young Smart Farmer) - สถาบันการศึกษาภายในจังหวัดและนอกจังหวัด - หน่วยงานด้านการตลาด (พาณิชย์จังหวัด/ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด) - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเสริมงาม
๑๐. ระยะเวลาในการ ดำเนินโครงการ	ระยะเวลา ๓ ปี (ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๗๐ - ๒๕๗๒) - ปีที่ ๑ (๒๕๗๐): การพัฒนาศักยภาพเกษตรกร - ปีที่ ๒ (๒๕๗๑): การเพิ่มมูลค่าและการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ - ปีที่ ๓ (๒๕๗๒): การขยายตลาด ประเมินผล และขยายผลแบบยั่งยืน
๑๑. งบประมาณ	งบประมาณรวม: ๖๐๐,๐๐๐ บาท (หกแสนบาทถ้วน) แหล่งที่มาของงบประมาณ: - งบปกติ (กรมส่งเสริมการเกษตร) : ๓๐๐,๐๐๐ บาท - งบพัฒนาจังหวัดลำปาง : ๓๐๐,๐๐๐ บาท
๑๒. ผลผลิต (Output)	๑. เกษตรกรได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาด จำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ราย ๒. แปลงนาผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP จำนวนไม่น้อยกว่า ๓๐๐ ไร่ ๓. เกิดผลิตภัณฑ์ "ข้าวเสริมงาม" บรรจุภัณฑ์มาตรฐาน พร้อมระบบ QR Code Traceability ๔. เกิดช่องทางการจำหน่ายสินค้าออนไลน์และออฟไลน์ที่ดำเนินการได้อย่างน้อย ๕ ช่องทาง
๑๓. ผลลัพธ์จากการ ดำเนินโครงการ (Outcome)	๑. เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ๒. ข้าวเสริมงามได้รับการพัฒนาเป็นสินค้าอัตลักษณ์ ๓. เกิดความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร ๔. เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ๕. เกิดความยั่งยืนของอาชีพเกษตรกรกรม

หมายเหตุ : ถ้ามีมากกว่า ๑ โครงการ สามารถเพิ่มตารางได้

๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

ตารางที่ ๓๗ แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือภายใน ๑ ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน ๒ ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน ๓ - ๕ ปี)		
ยกระดับห่วงโซ่อุปทานและเพิ่มมูลค่าข้าวอำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง สู่ตลาดมูลค่าสูง	๑. งบประมาณ ๒. บุคลากร ๓. วัสดุอุปกรณ์ ๔. เทคโนโลยี ๕. องค์ความรู้ ๖. เวลา	กิจกรรมหลักที่ ๑: เสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรและคนรุ่นใหม่ - พัฒนาศักยภาพการผลิตข้าวให้ได้มาตรฐาน GAP, Organic - การผลิตข้าวด้วยเทคโนโลยี Smart Farming - การจัดทำแปลงเรียนรู้ต้นแบบการผลิตข้าวด้วยเทคโนโลยี Smart Farming กิจกรรมหลักที่ ๒: ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานสินค้า - สนับสนุนการขอรับรองมาตรฐาน GAP และ Organic - ยกระดับการเพิ่มมูลค่าข้าวสู่สินค้าเกษตรมูลค่าสูง - พัฒนาระบบฐานข้อมูลมาตรฐานพร้อม QR Code Blockchain Traceability (ระบบการตรวจสอบย้อนกลับ) กิจกรรมที่ ๓: พัฒนาช่องทางการตลาด - สร้างแบรนด์สินค้าข้าวอำเภอเสริมงาม - พัฒนาช่องทางตลาดออนไลน์	๑. เกษตรกรได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาด จำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ราย ๒. แปลงนาผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP จำนวนไม่น้อยกว่า ๓๐๐ ไร่ ๓. เกิดผลิตภัณฑ์ "ข้าวเสริมงาม" บรรจุภัณฑ์มาตรฐาน พร้อมระบบ QR Code Traceability ๔. เกิดช่องทางการจำหน่ายสินค้าออนไลน์และออฟไลน์ที่ดำเนินการได้อย่างน้อย ๕ ช่องทาง	๑. เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ๒. ข้าวเสริมงามได้รับการพัฒนาเป็นสินค้าอัตลักษณ์ ๓. เกิดความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร ๔. เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ๕. เกิดความยั่งยืนของอาชีพเกษตรกรกรม	๑. เกษตรกรมีรายได้มั่นคงและยั่งยืน ๒. เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ ๓. เกิดความเข้มแข็งของชุมชน ๔. เกิดการรวมกลุ่มและความร่วมมือของเกษตรกร ๕. อำเภอเสริมงามมีสินค้าเกษตรอัตลักษณ์ที่มีศักยภาพ ๖. เกิดการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าวอย่างครบวงจร ๗. เกิดระบบการผลิตและการตลาดที่ยั่งยืน ๘. เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้	- งบปกติ - งบพัฒนาจังหวัด - งบกลุ่มจังหวัด - งบ อปท.	พ.ศ. ๒๕๗๐ - ๒๕๗๒

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือภายใน ๑ ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน ๒ ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน ๓ - ๕ ปี)		
		- เชื่อมโยงตลาดสินค้าข้าว - จัดงานแสดงสินค้า "ข้าวเสริมงาม" เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร					

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (๒๕๖๙). ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร. Available. <https://farmer.doe.go.th>. (๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙)
- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. (๒๕๖๙). ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน. [ออนไลน์]. Available. <https://smcmanage.doe.go.th>. (๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙)
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (๒๕๖๙). ระบบสารสนเทศการผลิตทางด้านการเกษตร. [ออนไลน์]. Available. <https://production.doe.go.th>. (๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙)
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (๒๕๖๙). ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกแบบออนไลน์. [ออนไลน์]. Available. <https://agri-map-online.moac.go.th>. (๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙)
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (๒๕๖๙). ระบบการรายงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร. [ออนไลน์]. Available. <https://learningpoint.doe.go.th>. (๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙)
- สำนักงานจังหวัดลำปาง. (๒๕๖๘). แผนพัฒนาอำเภอ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ฉบับทบทวน ปี พ.ศ. ๒๕๖๘. [ออนไลน์]. Available. https://www๒.lampang.go.th/lp_document/district-plan-๒๕๖๘. (๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙)
- สำนักงานจังหวัดลำปาง. (๒๕๖๖). แผนพัฒนาจังหวัดลำปาง (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ฉบับทบทวน พ.ศ. ๒๕๖๘. [ออนไลน์]. Available. www.lampang.go.th
- กรมอุตุนิยมวิทยา (TMD) (๒๕๖๘). ข้อมูลสถิติภูมิอากาศย้อนหลัง. [ออนไลน์]. Available. <https://www.tmd.go.th>. (๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙)
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๖๖). รายงานผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดลำปาง ปี ๒๕๖๕. [ออนไลน์]. Available. <https://www.nesdc.go.th> (๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙)
- กรมชลประทาน. (๒๕๖๘). ข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่และขนาดกลาง จังหวัดลำปาง. [ออนไลน์]. Available. <https://www.rid.go.th> (๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘).